

A sajtó és a kath. felfogás.

Írta: **Riszner Ödön.**

Sokszor hallottuk azt a panaszt, hogy Magyarországnak nincsen kifejtett, a kath. felfogás irányítására, a kath. közvélemény megteremtésére hivatott sajtója; — de ugyanannyiszor hallhattuk a védekezést is, hogy ezt a pártolás hiánya okozza. Súlyos, kemény ez a kölesönös vád; de — sajnos — igaz mind a kettő.

Pedig a sajtó ma már a világ első nagyhatalmassága, amelynek karjai elérnek mindenüvé fenn és alatt, a királyi paloták legfényesebb termeibe s a pincelakások legsötétebb zugába egyaránt. Itélkezük a sajtó mindenkin, akinek a neve valamely társadalmi osztálynál számításba jön; sújt vagy emel, — ha nem mindig az érdem szerint is, — irányítja a közfelfogást, megteremti a közvéleményt, mert az olvasás ma már nem egyes kiválóbb szellemek szórakozása, mint volt régebben, hanem a gondolkodó emberek élet-szükséglete, amelyet ép úgy nem tudnak nélkülözni, mint a mindennapi kenyeret. Kaszinók, olvasóköri, egyesületek és kávéházak egész halommal járják a váravárt hirlapokat, amelyek odavonzzák a látogatókat. A falusi boltos is kihasználja ezt a szenvedélyt, mert esténként valóságos esőület van nála, mikor is valamelyik értelmesebb ember olvassa és magyarázza a többieknek a lap tartalmát. Ilyen módon aztán nemcsak a hírek, nem csupán a pusztá tények jutnak lakosságunk nagy részének a tudatába, hanem a közlőnek hozzáfűzött véleményét is magáévá teszi a hallgató; bármily józan, értelmes egyén legyen is, annál az egyszerű oknál fogva hiszi azt, amit olvas és osztja a közlő véleményét, mert jól értesült, tanult embernek tartja. Így terem a közfelfogás, a közvélemény.

Hogy mennyi haszna és mennyi kára van

a nagy többségnek ebből az olvasásból, azt akarjuk megállapítani, mert csak ez mutatja meg, milyen szükségesség a kath. irányú sajtó, de rá kell mutatni az eszközökre is, amelyekkel tovább fejlődését előmozdítjuk.

Ha valamennyi lapunk szerkesztése kath. felfogásunknak megfelelően gondos és kifogástalan volna, akkor kárrol nem is szabadna beszelnünk; de a mikor állandóan sértik vallás- és erkölcsi érzékünket, mikor a fényesen kendőzött bűn vígyorog felénk soraikból, mikor a szép szavakba öltöztetett érzékiség liheg arunkba úgy, hogy belepirul még a sokat tapasztalt férfi is, mikor bűnös vágyak sóhajtait keltik az ifjú s a hajdan még tiszta ajakán, mikor hitünk szárnyait tépdésik s legszentebb meggyőződéseinket ingatják meg látszólagos igazságaikkal, akkor nemcsak szabad beszelnünk a kárrol, hanem gátat is kell emelnünk a romboló ár élé és újra kell építenünk, amit lerombolt.

Hogy mekkora csak az úgynevezett időszaki sajtó térfoglalása, azt néhány számadat bizonyíthatja a legkönnyebben. Ezeren felül megy összes lapjaink száma s ebből 100 napi és 640 heti, illetőleg időközi lapunk van. Az elterjedtebb napilapok 80—10000 példányban jelennek meg és a közlekednek, meg a kézzől-kézre adással körülbelül 8—10 ember olvassa mindeniket, úgy, hogy a lakosságnak közel 70%-a részesül közvetlenül vagy közvetve, mások szájából az újságok eszméiben cikkeiből, tárcáiból, híreiből, tudósításaiból. És a nagy többség felfogását sok tekintetben ezek irányítják.

Az olvasott lap szabja meg a legtöbb ember politikai nézetét, a többség megjelent könyvekről, új színdarabokról, képzőművészeti alkotásokról alapjából alkotja meg

már előre a maga véleményét. Magasztal sok mindent, amiről fogalma sincs, csupán csak azért, mert az újsága is úgy tesz. Kifogásol, lekicsinyel, gáncsol, leránt, vagy dicsér, elismer, magasztal, emel és szerint, amint a lapja hangolja; mert... és épen ebben van a legnagyobb veszedelem, — mert nem minden újságolóval teljesen képzett, tanult ember, hanem túnyomó részök csak annyit tud, amennyi szerény életviszonyaihoz szükséges. Így aztán nem csoda, ha feltétlenül igazságnak fogadja el mindazt, amiről azt hiszi, hogy nálánál tanultabb jobban értesült egyének írták.

Igy terelik aztán a tekintélyes lapok a közvéleményt tetszésük szerint ide v. oda. És vajjon merre terelik? Nos hát az az egy bizonyos, hogy nem a kath. felfogás felé. Ha arra gondolunk, hogy 109 napilapunk közül csak 6 és 640 időközi lapból csak 50 a kath. irányú, a többi pedig egyáltalán nem az, sőt nagyrészt ellenséges, akkor könnyű átlátnunk, hogy a közvélemény nem a kath. vallás-erkölcs alapján áll, mert győnge a védelem a túnyomó erővel szemben, amely nyíltan vagy leplezve, de folyton támad és a legtöbb- ször épen nem válogatós az eszközökben.

Még jó, ha vagy bevallott irányzatuk, felekezeti jellegük teszi a kath. olvasót velük szemben óvatossá; mások megint illusztrációkkal árulják el jellemüket s a jó érzésű olvasó kezébe sem veszi egyiket sem.

De hát hogyan óvakodjunk az olyan nagy, tekintélyes lapoktól, amelyeket komoly, jól szerkesztett lapoknak hirdetnek akárhányan, akiknek szava sokat nyom előtűnt a latban, és mégis, mikor olvasuk — látszólag — alapos érveléseiket olyan igazságok megdöntésére, amelyeken hitéletünk alapult, mikor látjuk, hogy neveltségessé akarják tenni legszentebb meggyőződésünket, csak alig vesszük észre a lólábat, amelyet a fényes palást rejtget. Vallásitürelmet

lajdona. Világhírű kenes barlangja és különféle vegyületű fűrdői vannak. A legújabb időben épült és minden kényelemmel ellátott pensionban a tulajdonosok csinos kápolnát rendeztek be, mely az itt üdülő papoknak és híveknek valódi áldása. Egyházilag Torjához tartozik.

Bázna (Felsőhajom, Kis-Küküllőm.) sós és jódos fűrdő. Legközelebbi templom Dicsőszentmártonban v. Medgyesen van. Az itt időző híveknek nagy kiadásukba és idejükbe kerül, ha templomba akarnak menni. Egyházilag Medgyeshez tartozik.

Borszék (Csikm.) már a XVIII. század közepétől ismert fűrdő, sőt ebben az időben már kápolnája is van. Erdély legszebb fekvésű fűrdője, egy völgykatlanban fekszik 882 m. magasságban és minden oldalról sűrű fenyvesekkel borított hegyek környékezik. Ha a vasút odáig fog vezetni, a fűrdő fejlődése újabb lendületet fog venni, sőt a Tatráfűrdővel is fel fogja vetni a versenyt. A mostani fából épített kápolnáját Lázár László gróf építette 1844-ben. Ez azonban sem a vendégek számának, sem azok igényeinek meg nem felel. Rendes isteni tisztelet van. Mint halljuk, a Státus hozzájárulásával új templomot építenek.

Csieső (Csikm.) a Hargitta-hegység keleti oldalában fekszik 1310 m. magasságban fenyves erdők közepette. Nehezen megközelíthető, de reumában annál hatásosabb. Csieső község tulajdonos újabb időben egy kápolnát építtetett. Rendes isteni tisztelet nincs.

Előpatak (Háromszék.) a fűrdőbirtokosság

tulajdona. Ivóvizé kurája kitűnő hatású. Erőss Sándor kanonok 1849-ben kápolnát építtetett, mely jelenleg elhanyagolt állapotban van. Rendes isteni tisztelet nincs.

Homoród-fűrdő (Udvarhelym.) egy szép fenyves erdő közepén fekszik az állami út mellett. Kápolnás község tulajdona. Kis kápolnáját Lázár János erzsébetvárosi szenátor építette 1765-ben. Padjaiban alig lehet térdelni, a falak tele vannak aggatva mindenféle izléstelen képekkel. A padokat ki kell dobni és újakat készíteni. hiszen itt fa elég van, a képeket pedig leszedni. Rendes isteni tisztelet nincs.

Kászonykajbafalva (Csikm.) a községtől félóránnyira fekszik s így a vendégek bejárhatnak a templomba. Ivóvize páratlan hatású. Tulajdonos Balásy Lajos örökösei.

Kérőfűrdő Szamosújvártól 20 pernyi távolságra fekszik. Van társaskösi közlekedése. Korond (Udvarhelym.) gyönyörű parkban fekszik és szelid éghajlata van. Csinos deszkából épült kápolnáját a fűrdőtulajdonosnak neje, Gáspár Gyuláné úrnő gondolja. A padok künn vannak a szabadban lombos fák árnya alatt. Rendes isteni tisztelet nincs.

A m. kincstár tulajdonát képező marosújvári (Alsófehér m.) sós-fűrdő pásztoráció tekintetében a legszerencsésebb. A plébániái templom a fűrdőtelephez közel van, egész napon nyitva van és tisztán tartatik. Kényelmes téli fűrdőjét most építik.

Málnásfűrdő (Háromszék m.) az Olt völgyében fekszik a székely vasutak mentén. Hívek a

meglehetősen távolra fekvő mikótújfalvi templomba, esetleg a málnási kápolnába járnak isteni tiszteletre. Tulajdonos a fűrdőbirtokosság.

Szejké-fűrdő (Udvarhely m.) négy kilométer távolságra fekszik Udvarhelytől. Társaskösi közlekedése van. Tulajdonos Orbán Felix báró.

Szováta (Maros-Torda m.) 560 m. magasságban. Jelenleg az erdélyi részek leglátogatottabb fűrdője, bárha azt az izlést és kényelmet, melyet Borszék és Tusnád nyújt, itt még hiába keressük. Sós tavai nemcsak mint természeti ritkaságok, de gyógyító erejüknél fogva is kiválóak. A szentferencrendiek házában egy szoba kápolnának van berendezve, de ez az ottan üdülő híveknek lelki igényeit nem elégíti ki, a plébániái templom pedig a fűrdőteleptől nagyon messze van. A fűrdő most van a fejlődés állapotában, most kellene egy állandó és a célnak megfelelő fűrdőkápolna építésére kihasználni az időt, mert ha beáll a stagnálás, akkor már későn lesz. Tulajdonos Illyés Lajos és a fűrdőbirtokosság.

Sztojka (Szolnok-Doboka m.) Erdély Karlsbadja. Nagy hátránya, hogy a vasuti vonaltól távol esik (Galgó az állomása), különben nem tudná befognani a vendégeket. Ivóvize páratlan hatású. Hívek a 8 kilométerre fekvő magyarlápósi templomba járnak. Tulajdonos Eszterházy Gyula gróf.

Tusnádnak (Csik m.) 600 m. magasságban szelidebb éghajlata van, mint Borszéknek. A vasuti vonalban fekszik. E szerencsés költőmennyek folytán a kedvező fűrdőidény alatt a lá-

hirdetve fanatikusoknak neveznek bennünket; mi pedig elnézzük, hogy minden untalan kirohanást intéznek ellenünk. A kereszt az egyetemen, a híthű katolikusok maguktartása a polg. házasság megkötésénél, vagy a Ne temere — hogy többet ne soroljak elő, felfelelője ezt a darázsrajt, a szabadkőműves liberális sajtót, hogy felénk öltögesse fullankjait s ha lehet megszurkáljon. Kap va-kap rajta, ha kath. papot szerepeltethet valamely bünörpörben; azt meg épen csemegéül adja, ha képes kalandba viheti belé valamelyik magasabb álló papunkat, akinek azután tettetett díszkrécióval csak a neve kezdőbetűit közli. Állandóan bírálgatja a kath. nevelést, szélesen eseteli iskoláink bajait, rá főre med paptanárainkra, akik kizárták néhány tanulójukat, mert üdvözöltek körünk egyik leggyalázatosabb trágárságának íróját elfogatása alkalmából. Az ilyen tanárikar — az ő felfogásuk szerint — a középkori nézetek homályában tessed és zsarnokoskodik a felvilágosodás századának férfiasan szabad gondolkodású fiaira, akiket dicséret illetett volna meg. Ettől a barátnépségtől vegye el a miniszter az iskolát és államosítsa, mert a felekezeti iskolák tovább nem tűrhetők.

Kirohanást intéznek ellenünk, mihelyt sikerül valamiből a mi vallási türelmetlenségünkre következtetni s ilyenkor kedvükre tülöznek, rítkít színekkel esetelnek, mert nekik csak alap kell s ha nincs, csekélysegeket ferdítenek el s fújnak fel nagyra. Aztán meg folyton sértik erkölcsi érzésünket; a tárcá, a hírek, a különféle rovatok mindig tele van érzékiséggel, léhasággal, erkölcselenséggel; mert jól tudják, hogy ha lazává tehetik erkölcsünket, meggyöngül hitünk is, hiszen ez a kettő el nem választható egymástól. Így akarja az ell. sajtó lerombolni a hit hirdetőibe vetett bizalmunkat és velük szemben köteles tiszteletünket, hogy végső csapást mérhessen hit-

hűségünkre, mikor a konkrét tudományok véleményainak felre magyarázásával eafoglatja valóságunk tanait, kigúnyolja tetteit, nevétségessé teszi benne azt, ami a legszembetűnőbb valóság és hirdeti az ő koholt bizonyítékainak, család érveinek igazságát. Hiába tanított m á s t a k a t h. p a p. tanító, tanár! Miért higgyen nekik a tanuló, mikor épen az ő tekintélyüknek aláadásán fáradozik legkitartóbban az ilyen sajtó?

Hiába beszél az a p a gyermekének, a mester segédének, a gazda, a kereskedő alkalmazottainak; az a meggyőződés, hogy a tekintélyes lapokat nálunknál tanultabb, értelmesebb egyének szerkesztik, lerontja a mester, a gazda, az apa tekintélyét is. Így tévesztik meg gonddal nevelt, szigorúsággal vezetett ifjainkat, de meglepészetnek sokakat közülünk idősebbek közül is, mert valljuk be, — mi magunk is szívesebben olvassuk ezeket a lapokat, mint a mi szerény, a kezdet nehézségeivel küzdő kath. laposkainkat, akármilyen fenn hirdetjük is, hogy jó katolikusok vagyunk és bármennyire hangoztatjuk is, hogy támogatni kell a kath. sajtót. Szokatlan nekünk is az az új hang, amely az igazság őszinteségével sújt le mindenre, ami a kath. felfogással ellenkezik. Az bizonyos, hogy a kath. lapok nem fogják ajánlani a pikáns irodalom szellemestermékeit, mint a többi lapok teszik; nem fogják magasztalni a Szanint és nem ütik a nagydobot minden ujonan megjelent pornografikus munka érdekében felizgatva vétke kíváncsiságunkat; hanem ahelyett pálcát törnek gyalázatoságai felett és intenek, figyelmeztetnek azokra a veszélyekre, amelyek a fogékony kedélyeket a Nana, vagy pedig a Bálóg Tuta féle szennyregények olvasása, a Salomé-fajta darabok végnézése alkalmával fenyegeti. Lapjaink nem teremtenek olvasóközönset az ilyen művek számára azzal, hogy magasztalják Zola mélyreható erkölcsi célzatosságát, Arcybásev tanító irányzatát, Wilde Oszkár ha-

telmas drámairói képességeit, hanem az elsőnek a durva természetességeit, a másikkal a mi viszonyainkhoz nem illő ocsmány helyzeteket, a harmadikkal a lelki betegségek körébe tartozó tárgyát fogják jogosan elítélni, hogy méltán keltsék fel velük szemben az undort bennünk. Nem ajánlhatják a francia irodalom szellemes malacságait, a Casanova- és Faublas-féle gyalázatoságokat, mert a bűn szép mezbe öltöztetve is undorító. Ezek helyett vallásos tárgyú, erkölcsös irányú irodalmunkra hívják figyelmünket s védelmezik megtámadott jogainkat a tiszteletre legméltóbb bátorsággal, nem törődve azzal, hogy így csak szítják az ellenfél gyűlöletet. Nem is esoda, ha aztán rátamad az ellenség lapjainkra, amelyekről népszerűségé felté, amelyeknek versenyképességét már eleve szeretni lehetetlenné tenni. De rajtuk áll, hogy e törekvésük ne sikerüljön!

Ma még úgy állunk, hogy a kath. lapok olvasóközönsegenek száma nagyon csekély; de ennek oka nem az, hogy a szerkesztésben van a hiba, vagy hogy tehetségekben szűkölködünk. Más az ok. A nagy lapok értesülései pontosabbak, részletesebbek, mert van pénzük bőven s így fizethetik tudósítóikat, munkatársaitak kellően. Van multjuk s így hírnevük is, amely körükbe vonzza a tehetségesebb írókat, s így politikai, irodalmi rovataik is jobban vannak ellátva. Ebből az következik, hogy sokan nem tudnak megvalni megszokott lapjuktól, mikor ugyanolyan árért gyengébb kath. lapot kapnak, amely esetleg csak nemrengem indult meg, tudósításai hézagosak, napihirei más lapokból vannak kioldozva, vezércikkei és tárcái alatt nem a legismertebb nevek állanak. De hát kérem, ne kívánjanak ezek a különben komolyan gondolkozó urak éppen ebben a lényeges pontban lehetőséget, hanem lássák be, hogy a hathetes csemegé még nem tudhat írni, olvasni és számolni. Az a kérdés, miéne ez a gyermek. Ha igen, akkor ne cseréljük el a máséval, még ha az szebb is, nagyobb is a miénkkel, még ha

kások zsufolásig el vannak foglalva. Alapítást rendszeren 1845-re teszik, nagyobb lendületet azonban a 80-as évektől vett. Meglepően szép, festői szépsége bámulatra ragad, a végtelenbe terjedő fenyves erdőit és regényes vidéket nemcsak a vendégek, de a turisták is fölkeresik. A természet és a modern kultúra versenyre léptek itten. Régebben a romániai bojároknak volt kedvelt nyaralóhelye, ezek azonban lassan kimaradtak, helyettük a nagy magyar alföldiek keresik fel nagyobb és nagyobb számban. Turistalajdonos a fürdőbirtokosság. — Tusnádomban régen kijelölték a kápolna helyét, gyűjtöttek is rá egy pár ezer koronát, de ezt az új gyógyesarnokba beépítették. (Vajjon minő engedély-lyel?) Jelenleg egy nyugalmazott lelkész villájában rendezték be egy szobát kápolnának. A házbért a püspök úr fizeti. Ez a kápolna azonban az ottani publikum igényeinek nem felel meg. Azok a bizarr Szent-Antal szobrocskák és izléstelenül összetákolott oltár nem ide valók. Rendes isteni tisztelet van.

Vizakna (Alsó Fehérm.) a m. kincstar tulajdona. Sóstavai különösen a „Tököllyi tó”, a világ legerősebb sósfürdője. Nagy befektetést csinált legújabb időben a m. kincstar. Modern berendezésű meleg sós-, tükör- és kádfürdői, gyógyterme, szállója úgy téiben mint nyárban egyformán használhatók. Nagy előnye, hogy Nagyszombellen kényelmes vasúti összeköttetése van. Vizaknának a magyar fürdők között a legszebb jövője van. A város közepén fekvő plébániális temploma a fürdőteleptől 20 percnyi

távolságra van. Elég tiszta és egész nap nyitva van. Csak egy baj van, az t. i., hogy a templomba való bejárat az isteni tiszteleten kívül a plébánia udvarán át vezet.

Zajzon (Brassóm.) a déli kárpátok egy kies völgyében fekszik. Brassóbol és Háromszékről sokan keresik fel. A legközelebbi templom Boddollán van a Beldi udvarban. Egyháziilag Türköshöz tartozik.

Zsögödnek (Csikm.) Szeredával társaskocsi összeköttetése van. A hívők úgy a zsögödi, mint a szeredai templomhoz hozzájuthatnak. Kertész István tulajdona.

Ezek a fürdőkön jórészt mint turista magam is megfordultam. Tehát a leirtakat saját tapasztalatomból ismerem.

A desaknai, kolozsi és tordai kincstári sósfürdők, melyek közül a két utolsó a rómaiak által művelt és beomlott sóbányák fölött keletkezett, nagyobbára helyi érdekűek és pásztoráció tekintetében az illetékes lelkészek gondozása alatt állanak.

Nem ismerem Kovászna (Háromszék.), Király (Udvarhelym.), Oláhszentgyörgy, Radnaborberek, Radnadombhat (Beszterce-Naszódm.), Jegenye (Kolozs-Dodokam.) és Székelyfűred (Udvarhelym.) fürdőket. De úgy tudom, hogy ezeken a helyeken a pásztoráció tekintetében semmi sem történt.

Mellöztem a kisebb, csak pár házból álló fürdőtelepeket, melyeket csak az illető községbeliek használnak, s így teljesen helyi érdekűek.

Most már az a kérdés, hogyan segíthetünk a megelöv hiányokon?

Első a fődolog, hogy iparkodjék a lelkész a fürdőbirtokosság, illetve igazgatóság, jöndulatát megnyerni. És a hol már kápolna van, most a fürdőidény kezdetén hozza azt rendbe. Az oltárt, falakat a pókhalótól, portól tisztítsák meg, a paramentumokat szellőztessék ki, esetleg cseréljék fel a nyárra az anyatemplom jobb karban levő felszerelésével. Ahol pedig kápolna nincs, a gyógyterem egyik szobáját az igazgatóságtól szerezzék meg kápolna céljaira és püspöki engedéllyel rendezze be. Padokra egyelőre nincs szükség, megfelelnek erre a célra a rendes ülőszékek is. Ha a kápolna szegény, tegyenek ki egy gyűjtőperselyt a templomi szükségletek, viaszgyertya és örökmécs számára. Tessék elhinni, a vendégek ilyen célra szívesen áldoznak.

Ha helyben lakó, vagy bejáró rendes lelkész nincs, hírlapi hirdetések útján keressenek a fürdőidényre. Ha a fürdőigazgatóságtól az ilyen jelentkező pap számára némi előnyöket, mint pl. ingyenes fürdő és lakás, esetleg kedvezményes ellátást szerzünk, akad elég jelentkező.

Ahol rendes isteni tisztelet van, a gyógyterem hirdetési tábláján tényleg örákét annak idejét, nemkülönben a gyóntatási órákat is.

Mindehhez azonban finom modor úgy az öltözetben, mint a fellépésben, önzetlenség és egyházas érzék kívántatik!

sok olvat tud is, amit a miénk csak később tanulhat meg. Fontolják meg, hogy a gyakor-nokocskák a maga kezdő fizetéséből nem öltöz-hetik úgy, mint a miniszterei! Csak egy kis tü-relem kell, s ez megtermi itt is, ott is azt a bizonyos rózsát.

Gyermekünk megnő, megszépül, megokoso-dik, sok mindent megtanul és idővel sokkal kü-lönb lehet, mint az a másik, amellyel most bajlandók vagyunk elcserelni; csak viseljük kellően gondját, ápoljuk, tapláljuk és adjuk meg neki, amire szüksége van. A kezdő hivatalnok, az a bizonyos gyakor-nokocskák is fel-küzdheti magát a bárszomszékba, ha megvan a tehetsége, szorgalma és kitartása, amelyhez jó-indulatú támogatás is járul. Nos hát, ezek a kath. lapok a mi gyermekeink, akikre anyagi és szellemi erőinkből annyit kell adoznunk, amennyit csak tudunk, hogy egykor támaszaink lehessenek, ha a mi erőnk meglankad. Ha egy némelyik kath. lapunk még csak kezdő, de meg van a munkakedve és szorgalma, támogassuk, hogy felküzdhesse magát oda, ahova hivatása van.

A népszövetség megalakult s magába öleli már az ország katolikusainak jó részét, de csak a kath. sajtó lehet igaz talaja a fellendü-lésének, csak ez lehet összekötő kapcsa. Ha áldozatkészséggel járulunk hozzá egy minden-kitől független, hatalmas kath. sajtóalap meg-teremtéséhez, ha a népszövetség minden tagja kötelességének tartja, hogy kath. lapot járasson, kath. kiadványokat olvasson, hamorosan elérhet-jük azt az eredményt, amelyet Németország katolikusai már régen kivívtak nem kevésbé ellenséges viszonyok között juttatva uralmora a kath. sajtót hazájukban. Népszövetségé alakul-tunk, hiszen éreztük, láttuk, tapasztaltuk, hogy a közvelemény ellen küzdenünk kell, mert az határozottan nem kath. De ez a küzdelem korántsem lehet egyedüli és elégséges célunk; meg kell teremtenünk a kath. vallásérköles alap-ján nyugvó közfelfogást, meg kell változtatnunk, hódítanunk, magunkévá kell tennünk a közvé-leleményt. S ha ennek megteremtője a sajtó, akkor kötelességünk, hogy anyagi és szellemi erőnkéből annyit adjunk a kath. sajtó rendelkezésére, amennyit csak nélkülözhetünk.

A szervezkedés gondolatát önkánkunk su-galja, de aztán ne legyen ez a szervezkedés a pillanatnyi lelkesedés ellobbanó szalmatüze, ha-nem okulva a multon, készítsük vele elő a biz-tos jövőt. Áldoznunk kell, az bizonyos, mert áldozat nélkül semmit kivívni nem lehet; de az a gondolat ne kösse meg kezünket, hogy csak akkor érünk célt, ha sokat áldozunk. Sok kicsi sokra megy! Kezdjünk csekély áldozattal; pl. járassuk a megszokott lapunk mellett az Ujla-pot is, amely ma már kisebb napilapjaink kö-zött az első helyek egyikére küzdötte fel ma-gát. Aztán ígérjük és tegyük is meg, hogy ha-vonta egyszer, talán elseje táján tehetségünk-höz képest hozzájárulunk annak a kath. sajtó-alapnak a megteremtéséhez, amelynek célja, hogy minden tekintetben kifogástalanul, jól szer-kesztett, tartalmas, értesüléseiben megbízható, kath. irányú napilappal és más sajtótermékek-kel lásson el bennünket. És csak így hódíthat-juk vissza a tért, amelyhez jogunk van, hiszen ezelőtt a miénk volt, s csak azért vesztettük el, mert pénzünk elleneink zsebébe vándorolt át. És vissza kell hódítanunk, mert ha meg nem tesszük, vétkes mulasztásunkert bűnhődönk kell itt és ott túl is.

Én hiszen, hogy a komoly belátás, az ala-pos megfontolás meghozza várva-várt gyümöl-cseit, de csak úgy, ha nem késlekedünk tovább, mert a halogatás csak növeli az ellenség ere-jét és fogyasztja a miénket. Munkára hát! Ne

engedjük át a s nemzedéknek a dicsőséget! Hadd hirdesse ró-lunk a történelem, hogy Isten segédelmével mi vittuk vissza másodsor-za kath. felfogás uralmát hazánkban! Úgy legyen!

H I R E K.

— **Püspök Urunk** őexcellenciája június hó 19-én tért vissza székhelyére fárasztó bérma-útjáról friss és jó egészségben. Az isteni Gond-viselés megőrizte buzgó munkájában és lelket fölemelte az a sok vigasztaló, épületes jelenség, amit bérmaútjában Krisztus igaz szellemében munkálkodó papjai és buzgó hívei közt tapasztalhatott.

— **Szent Alos ünnepét** épületesen ülték meg a gyulafehérvári főgimnázium tanulói jú-nius hó 20-án a barátok templomában. P ü s p ö k urunk őexcellenciája szép beszédben méltatta Szent Alos tiszta elete és mindig élő példájának nagy jelentőségét és feltve gondoz-tott tanulóifjainknak megilletődött szavakkal lelkére kötötte a tisztaságnak és alázatosságnak mindenkor gyakorlását és ápolását. A tanulóif-jak mind az ünnephez méltóan szentáldozáshoz járultak.

— **A Regnum Marianum-Egyesület** júl. 3-án d. u. 9 órákor tartja meg Budapesten (VII., Damjanich-u. 50. sz.) nagy. gróf Majláth G. Károly erdélyi püspök elnöklele alatt a VIII. Országos Maria-Kongregációi érkezetlet, a követ-kező tárgysorozattal: 1. Az etikai nevelés mód-szeri követelése és a középiskolai pasztoráció. Előadó: Schütz Anlár dr., kegyesrendi tanár (Budapest). 2. A tavalyi kongresszusból kiküldött bizottság jelentése a kath. nevelés ügyében be-érkezett véleményekről. Előadó: Szusai Antal, plebános (Dobsina). 3. A világi ember igényei a lelki vezetésben. Előadó: Dancer Béla, áll. fő-gimn. tanár (Budapest). 4. A lelki élet és a biológia egymáshoz való viszonya. Előadó: Tö-rök Mihály dr. theol. tanár (Esztergom). 5. In-dítványok. (Az indítványok jún. 30-ig írásban kü-lendők el a R. M. címére).

— **A felszentelendők** lelkigyakorlata ked-den reggel kezdődött. Ebben a legfontosabb lelki megújulásban a hírneves jezsuita atya P. Schlick János vezeti őket. A papszentelés a székesegyházban péntek, szombat, vasárnap les-z 7 órákor kezdődőleg. Mint halljuk, többen vá-roսunkban tartják első szentmiséjüket. Imádkoz-zunk a fiatal levítékért.

— **Érettségi vizsgálatok.** Gyulafehérvári főgimnáziumunknál június 14.—17. napjain meg-tartott érettségi vizsgálatok szép eredménnyel végződtek. A vizsgálatot tett 30 tanulóból je-l e s e n érett hat: Lengyel József, Nagy László, Rejöd Tibor, Székely Gyula, Vorbuchner Adolf és Wenetsek József; j ö l érett tíz: Ákontz Ernő, Elekes Győző, Karda Ferenc, Mayer Ákos, Pietsch István, Rózsa Károly, Salamon Miklós, Stein Janos, Stencil Lajos és Súlyok János. Őt ta-nulót javító vizsgálatra utasítottak és kilenc egy-szerűen érett. Erdemes megemlítenünk, hogy tanulóifjaink az érettségi bankettet, mint fölös-leges rosszát önszántukból teljesen elhagyták és a matura után is példásan viselkedtek. Örven-detes jelenség még az is, hogy a jobb tehetségek a papi pályára készülnek.

— **Kérelm.** Tisztelettel felkérjük vala-mennyi erdélyi katolikus iskoláinknak igazgatóit, hogy a vezetésük alatt álló intézetnek 1908—9. isk. évi értesítőjét ismertetés végett lehetőleg június hó első h e t e b e n a p u n k szer-kesztőségének megküldjen szíveskedjenek. Múltó és illő dolog, hogy olvasóinknak katolikus tan-ítézetünk működéséről tárgyilagos áttekintést

nyújthassunk, valamint azon sajátosságokon, me-lyek egyes intézetekre jellemzők, ahol azokat ha-szonnal és üdvöven alkalmaznak, — mennél töb-ben okulhassunk.

— **Tízéves találkozóra** gyűltek össze vá-roսunkban azok, kik a helybeli gimnáziumban 1898/99. tanévben érettségi vizsgát tettek. A találkozást Kekel János petrozsényi magánbánya-mérnök hívta össze.

— **A végzett III. éves papnövédek** ta-nulmányútja a legszebb sikerrel járt. Szabó György esperes gazdag programmal várta őket. A tanulmányozásra szánt két nap a folytonos és fárasztó járás-keles mellett is, abstinens há-zigazdához és abstinens vendégekhez méltó, állandó jó kedveléssel és munkakedvvel telt el. A programban különben az intézeti napi-rend volt beosztva az ájtatossági gyakorlatokra nézve, ami nagyon hozzájárult a sikeres mun-kához. 19-én délután érkezés után megnézték az esperes által létesített cement cseréj gyárat működés közben. 20-án reggel az olvasókörrel és gazdakörrel tapasztalatokon alapuló beszél-getés, értekezés. 10 órákor igen szép mise, me-lyen a hívők, sőt reformátusok zsufoltság töltöt-ték meg a templomot. Ebben a tekintetben vá-lóságos apostoli út volt ez; az esperes egy egész óráig ült a gyónó székeben s a szentmisén — bár a 12 órán is túlhaladt — hetvenen vet-tek megukhoz az Úr testét. 2 órákor értekezés a hitelszövetkezetekről. 3 órákor vesperás, utána népszövetségi gyűlés, melyről alább szólunk. 7 óra-kor a tejszövetkezet megtekintése, értekezés a tej-szövetkezetekről. 21-én reggel szentmise után fo-gyasztsai, állatbiztosítási szövetkezetekről és a parcellázásról. E g e s z d é l u t á n értekezés az alkohol kérdésről, kepek bemutatása, vitat-kozás. A község gazdasági viszonyainak tanul-mányozása. 22-én Marosvásárhelyre utaztak a növédek Szabó esperes vezetésével, tiszte-legtek Karácsony Márton apát főesperesnél. Azután: látogatás a minoritáknál, a szentfer-rencdiéknél, a székelyföldi kirendeltségnél. Azután: a városháza, cukorgyár, a híres „Te-leki könyvtár“, leánynevelde, főgimnázium s az intézetek és nyilvános épületek megtekintése. A növédek M.-Vásárhelyi Karácsony Márton apátplebános magyar vendégteremtését élvez-tek. A leviták bőséges ismeretkel s a legked-vesebb emlékekkel oszlottak szét.

— **Vizsga és évrő ünnepély.** A g y u - l a f e h é r v á r i r ö m. k a t h. e l e m i i s - k o l á b a n folyó évi június hó 17. és 18-án folytak le az évrő vizsgálatok. A vizsgákat Imets F. Jákó apátkanonok és Zomora praelá-tus plebános urak vezették fölvaltva. A látogató közönség a hallott feleletekből meggyőződhetett arról, hogy milyen áldásos hatást gyakorol az iskola különösen az idegenajkák tanításában a magyar nyelv elsajátítására nézve. Más tekintet-ben is kielégítő az eredmény. Június 19-én reggel 8 órákor a zárdatemplomban Te Deum és rendes szentmise volt, melyen megjelentek az összes tanulók és sokan szülőik közül is. Mise után pedig az iskola kertjében a szabad ég alatt gyűltek össze, hogy az évrő ünnepélyt is megtartsák. Az elhangzott kedves szavaltok és énekdarabok befejezése után Jäger Gusztáv IV. oszt. állott az emelvényre és nagyon szép beszédben mondott hálás köszönetet az iskola jövevények, elsősorban Kegyelmes Püspök Urunk-nak, a ki jövevényeit ez ében is bőségesen kijuttatta iskoláinknak; azután a gondos, szere-tettel örkődő igazgató-plebánosnak, majd a fá-radságos munkát befejező tanítóknak. Zomora praelátus kanonok atyai szeretettől áthatott szavai zárták be a kedves ünnepélyt. Feltő gondnal, lelkipásztori gyöngéd leereszkedéssel

intette különösen a távozó fiukat, hogy a sok nemes intelmet és tudást, mit az iskola falai között szereztek, felsőbb iskoláikban is szem előtt tartásuk és az életben is kövessék. Majd a jutalmak kiosztására került a sor, mely után a fiúk és szülei a lelkipásztor igazgató áldásától kísérve mentek szét a nyári szünidőre.

— **Halálkozás.** Gyászol az erdélyi központi oltáregyesület, mert egyik tevékeny, buzgó, áldozatos tagja és másodjegyzője elköltözött az élők és munkálkodók sorából. Lapunk nyomtatójának neje, P a p p Györgyné szül. Dánn Ida rövid szenvedés után a haldoklók szentségeinek áhitatos fölvetelével június hó 17-én az Úrban elhunyt. Temetése az oltáregyesület tagjainak teljes számú részvételével június hó 19-én ment végbe; a gyászszertartást Soóthy Gyula oltáregyesületi közp. igazgató végezte. Az oltáregyesület igazgatója kedden, e hó 22-én tevékeny tagjáért az apácák templomában gyászmisét mondott.

— **E hó 10-én — Úrnapij** — tette le a róm. kath. hitvallást Majoros Béláné öngyásága, a szamosújvári áll. főgimn. egyik kiváló tanárának derek felesége. Kimondhatatlanul nagy örömmel töltötte el lelkiünk ezt a nemes és üdvösséges lépés; örvendtünk azért is, mert a derek úrnő épen Úrnapiját — a kath. egyház eme legfényesebb napját — választotta ki kath. hitének beigazolására. De főképp azért örvendtünk, mert oly derek és buzgó katolikus hívőt nyertünk benne, ki fölér bármelyik v e r b e l i buzgó kath. hölgygel s azonkívül nyertünk ő vele még más két lelket is, t. i. az ő két kis leánykáját. Isten hozta őket egyházunk anyai keblébe, adja Isten, hogy e kebel reájuk nézve soha el ne hidegüljön és ők ez anyai kebelhez hűltenek soha se legyenek! És érdemes azt is megtudni, hogy ugyancsak Úrnapiját az ünnepi misén együtt áldoztak szerető ferjével. Isten szent kegyelme őrizze s tartsa meg őket!

— **Kitüntetés.** Széll Józsefné önméltósága, Fogaraszvármegyei főispán neje, szép kitüntetésben részesült. A József főherceg szanatorium-egyesület érdekében kifejtett eredményes buzgó munkálkodásának elismerése fejében, Augusta kir. hercegnő ő Fensége az Augusta arany emlékérmet adományozta az ügybuzgó főispánénak.

— **Summa cum laude.** A mult szombaton avattak doktorra az ősi Báthory szeminárium egyik ifjút, szökefelvi Nagy Gyulát, cum summa laude a matematikából. (Matematikai doktort talán 6 éve, hogy Kolozsvárt nem avattak.) Az alig 22 éves ifjú ez évben abszolvált s alig két hónapja, hogy szép sikerrel szakvizsgázott, s reá már így rövid időre a doktorátust is letette. De szökefelvi Nagy Gyula egyebiránt most nem pályázik állásért, hanem állami ösztöndíjjal külföldre szándékozik menni, ahol már is ismeretes neve. Egy tekintélyes német matematikai szaklapban megjelent új irányú értekezésével egyszerre magára vonta a tudományos világ figyelmét. Múltán lehet büszke az ifjú doktorra egykori tanára, dr. Lóky kegyesrendi tanár s mestere, dr. Schlesinger egyetemi tanár, aki a legszebb elismerés illesse őt ezért, felismerve benne a született matematikust, mindig emelni igyekezett s ahogy elérkezett az ideje, a nagyok közé is bevezette s oly ifjan a külföldi matematikusok előtt is ismertette. Dr. Sz. Nagy Gyula pályafutása elé múltán nézhetünk tehát a legszebb reményekkel. S az ősi Báthory szeminárium abban a tudatban vesz búcsut tőle, hogy egykoron még ismét viszont látja, ha nem is mint lakóját, hanem olt átelében, a tudomány csarnokában, mint a matematika előadóját, k e r e s z t é n y előadó-

ját. Hogy úgy legyen, szívből kívánjuk s tanulmányújtára Isten áldását kérjük.

— **A főtanhatóság elismerése.** A főtanhatóság Jakab Antal csiksomlyói r. k. főgimn. tanárnak 30 éves tanári jubileuma alkalmából eddigi sikeres működéséért elismerését fejezte ki; Pap András tanárt pedig, aki az idén töltött be szolgálatának 30 esztendejét, üdvözölte, illetőleg 25 éves tanári jubileuma alkalmából kifejezett üdvözlését megújította.

— **Tanári jubileum.** A csiksomlyói róm. kath. főgimnázium tanártestülete, a volt és jelenlegi tanítványok e hó 13-án szép ünnepség keretében ünnepelték Jakab Antalt, az intézet kiváló tanárát 30 éves jubileuma alkalmából. Az ünnepségen díszes közönség volt jelen, ezáltal bizonyítva be a tiszteletet és becsületet, amellyel a tanúnyek e kipróbált harcosa iránt viseltetnek. Mi is csatlakozunk a gratulációs seregéhez.

— **Úrnapi nyolcadát** példás buzgósággal tartották meg Zalánán. A hívek naponta hozott friss virágcsokorral és füzerekkel halmozták el a Szent Szív oltárát. E nyolcad keretében Úrnapiját követő vasárnap szentelő föl plébánosuk Jézus Szent Szívének szobrát és oltárát, mely alkalommal lelkes szentbeszédet tartott. Az új oltárnál bemutatott szt. mise alatt a polg. isk. nagyobb növendékei igen szép alkalmi énekeket adtak elő s mikor áldozásra párosával az oltár elé járultak, igazán anyagi lakomában vettek részt.

— **Úrnapi templom építés.** Úrnapiján Betlenben is megtartott a rendes úrnapi körmenet. Általános megbotránykozást keltett az, hogy a státus épülő felben levő új templomán egész Úrnapiján dolgoztatott a vállalkozó. Hogyan lesz egy Úrnapiján épülő kath. templom az Úr méltó hajlékává?! Az ilyen vállalkozókat jó volna kiakolbolintani az egyházi építkezésekből!

— **A Tanítóegyesület Szövetségéből.** A Szövetség választmánya jún. 21-én választmányi gyűlést tartott, melyen tárgyalás alá kerültek a tanítóegyesületektől beérkezett jelentések és válaszok. Az eddigi jelentkezések alapján felolvasással fognak közreműködni Kovács Nándor szökefelvi t. a küllődömegei tanítóegyesület részéről, Péter Sándor esikvárdotfalvi t., Páncél József gelencei tanító a kézdiorbai egyesület megbízásából. A később jelentkezők előadása a tárgysorozatba szintén be fog vétetni. Az érdeklődőknek tudomására juttatjuk, hogy a kedvezményes jegyek a m. államvasutak igazgatóságától megérkeztek júl 1—31-ig szóló érvényességgel; egyesületi tagok, akik számot tartanak a kedvezményes utazásra, forduljanak az elnökséghez az igazolványért. A közgyűlés tárgysorozatát a választmány következőleg állapította meg: 1. Júl. 13-án 1/28 órákor Veni Sancte a szentferencendiek templomában. 2. Elnöki megnyitó. 3. Az 1908. közgyűlés jegyzőkönyvére és a Szövetség felirataira adott főpásztori válaszok előterjesztése. 4. A választmány jelentése. 5. Hivatalos iratok és jelentések. 6—8. A feljebb jelzett és később bejelentendő előadások. Indítványok. Ezek a gyűlés előtt 8 nappal az elnökséghez bejelentendők.

— **A koronázási emlékűnnep** évforduló alkalmából a fogarasi róm. kath. templomban háláadó isteni tisztelet tartatot, melyen úgy a katonai, mint a polgári hatóságok és a hitközönség ájtatos hívei nagy számban vettek részt. A szent mise alatt az egyházi kar is működött szebbnél-szebb és lélekemelő szóló és karénekeivel zenekísérettel mellett. Hasonló buzgalommal és ájtatossággal ülte meg ezen egyház az Úrnapi szent ünnepet is, amelyen az egy-

házi énekkar zenekísérettel szintén közreműködött, processió a város területére nem mehetvén ki a kedvezőtlen időjárás miatt.

— **Missió Alsóvárában.** Alsóvára kies fekvésű község Torda-aranyos megyében, központja a járásnak, csinos építkezése kis városi jelleget kölcsönöz s a lakosok nagy részét különböző hivatalok tisztviselői teszik. Valásra nézve csaknem minden hitfelekezet képviselve van, amint a négy templom tornyának jelvénye mutatja. Római katolikusok aránylag kevesen, 280-an vannak. Számítalan szomorú körülmény okozta, hogy e körülmény virágzó községben sokak szívében gyökeret vert a hitközömbösség s a kath. köteleességek elhanyagolása. Van Mons Alfréd lelkész lelkipásztori tapintatával missió tartás által kívánt segíteni s szándékát megvalósította és segítette kedvezően az Úr kegyelme. Úrnapijának magasztos ünnepén vette kezdetét a sz. missió és öt napon át tartott. A különben ékes és vonzó, de sokak által került kis templom alig volt képes befogadni a híveket, kik ez alkalommal kitartók voltak az Úr igéjének hallgatásában s nagyon sokan, kik évtizedeken át elhanyagolták a szentségekhez való járulást, most lelki megnyugvással egyesültek Istenökkel. Megható volt a megkérelő körmenet, úgyszintén a missió-kereszt felszentelésének aktusa és a halottakért végzett ájtatosság is. A missió lelki vezetője Balázs Ferenc torjai plébános, a község szülötte volt. Legyen Isten áldása a fáradozásokon!

— **A nagyszabeni r. k. terézvárházi** Mária Terézia szobrot folyó évi június 27-én elemlött 10 órákor kezdődő ünnepélyel leplezik le. A műsornak következő érdekes pontjai vannak: 1. „Isten dicsősége“. Beethoven-től. Énekli az árvaházi növendékek énekkara. 1. A szobornak átadása. Pál István apát igazgatótanácsai előadó úr által. 3. Ünnepi beszéd. Tartja az árvaházi igazgató. 4. Király himnusz. Szövegét írta: Jókai Mór, dallamát Szűgyi. Énekli az árvaházi növendékek énekkara. 5. Beszéd a volt növendékek nevében. Tartja Gal Mózes, budapesti főgimn. igazgató. 6. Alkalmi költemény. Szavalja Török Adorján VII. gimn. oszt. növendék. 7. Néphimnusz. Énekli az árvaházi növendékek énekkara.

— **Tanképesítő vizsgálat.** A csiksomlyói róm. kath. tanítóképzőintézetben a tanképesítő vizsgálat jún. 14—17. napján volt, amelyen Kovács Lajos praelatus kanonok, egyházmegyei főtanfelügyelő elnököt, a státust Kállay Ulul főispán, a közköztisztviselői kormányt pedig dr. Balló István tanfelügyelő képviselte. A vizsgára jelentkezett 17 tanuló közül sikerral vizsgázott 14, köztük 2 kitünően, 3 tanulóit javító vizsgára utasított a bizottság. Kántori oklevelet 9 tanuló szerzett, ezek közül 1 kitünően, 1 jelesen, 6 jól s 1 elégségesen képesített.

— **A Nagyerényben** 20-án megtartott népszövetségi gyűlés minden tekintetben a legszebben sikerült. Midőn az idő kedvezőtlennek mutatkozott, a szabadba tervezett gyűlést az iskola termében tartották meg. Vacsernye után a hívők, tagok, nem tagok kivétel nélkül összegyűltek. Szabó György helyi elnök üdvözölte a messziről érkezett vendégeket és rövid, erőteljes beszédben szólt a népszövetség feladatáról. Azután Kerezi Géza IV. éves papnövendék olvasott fel a kath. népszövetségről, mint a szeretet és kölcsönös megbecsülés forrásáról, erősítéséről. Szó esett a kath. sajtó pártolásáról is és ezzel kapcsolatban Simonfi József IV. é. papnövendék olvasta fel frappans alkalmi cikket. Az agitáció hatását az eredmények mutatják a legjobban. Gyűjtés nem is számítotunk s egy rögtönzött gyűjtés eredményeképp mégis

fillérekből 10 korona gyűlt össze a kath. sajtóegyesület számára. Férfiak, asszonyok, gyermekek, még egy feléves kis baba is az édes anyja ölelőből gyűjtöttek s hozták az áldozatot. A gyűlést a Himmusz nyitotta meg s a Pápai himnusz zárta be. A leviták megjelenése a közönségre valláskülömbőség nélkül évekre kiható épületes hatást tett. A hitelszövetkezetekről Sárdi Péter marosszentgyörgyi kántortanító tartott 12 évi folytonos tapasztalatokból folyó szakszerű oktatást. A tejszövetkezetekről Benedek Antal állami vajmester tartott előadást.

— **Hitélet Szamosujvárt.** A szamosujvári szentferencendiek újonnan renovált szép templomában az úrnapi szokások körmenetét az Úrnapi nyolcada alatti vasárnapon ülték meg. Tíz órákor szent beszéd volt, melyet Esztegar Gergely tartott. A segédletes nagy mise után megindult a körmenet a főterén felállított oltárokhoz. A házfőnököknek segítettek: P. Korbuly, Botár Gáspár, P. Turcsa Mihály, Esztegar Gergely és Boros Vidor gör. kath. pap. A disztüzet a helyi honvédehuszárság egy százada szolgáltatta. Mivel e hó 13-án Páduai Szt. Antal ünnepét az úrnapi ünnepély miatt meg nem tarthatták, a nagy szentnek a rákövetkező kedden szenteltek emléknapot. E napon minden órában szent mise volt. Tíz órákor volt a segédletes nagy mise, melyet P. Weszelovszky Diomedés házfőnök végzett Rónai Géza, Botár Géza és Esztegar Gergely lelkészek segítségével. Mise előtt Rónai Géza szatmáregyház-megyei áldozár, kolozsvári tanárjelölt mondott szép beszédet. Szent Antal ünnepén sokan járultak a gyónás és áldozáshoz. Az elmúlt pénteken Jezus sz. Szívének volt ünnepe, melyet szintén megünnepeltek a buzgó ferencendiek atyák.

— **Mikor a lelkész községi virilís.** A nagykászoni plébánosok, mint legtöbb adót fizetők, a székely községének, Kaszonaltiznek ősidőktől virilísei és így a községi képviselőnek is tagjai voltak. Magam is 1908. év végéig az voltam. Az 1909. évi névjegyzékből a szolgabírósnál törültek, azzal az utólagos szóbeli indoklással, hogy föld- és házostály adomnincs s ezért 160 korona dupla IV. osztályú keresetadóm sem számítható be. Ez intézkedést a megye alispánjához megfellebbeztem s az alispán 1909. II. 23-án 1827—1909. ai. szám alatt a névjegyzékbe visszahelyezett. Így ismét községi képviselő vagyok és az egyházat s róm. kath. iskolánkat érdeklő ügyeket személyesen intézhetem. Több paptársamtól hallottam, hogy őket ily módon már régen kiborították. Ne hagyják annyiban! A lelkész személyes jelenléte az egyházi ügyek intézésénél nagy előny. Minden év végén a jövő évi névjegyzéket a községi előjáróság közszemlére teszi s kimaradásukat a sártettek 15 nap alatt felebbezzék meg az alispánhoz. Az én visszahelyezésemben Csíkvármegye felfias alispánja a belügyminiszter 43.536—1882. és 917—1897. számú rendeleteire hivatkozott, melyek kimondják, hogy minden adó nem a virilizmus megállapításánál beszámítandó.

Mészáros József.

— **Fogarasi áll. polg. leányiskola** derék igazgatónője Botta Anna felügyelete alatt kirándulást tett Románia-Sinaia-ba. Az intézet szakképzett tanítónői Ábel Janka, Egyed Erzsébet és Ludvig Emma is kísérte a 24 személyből álló kiránduló csoportot. Megtekintették

Zernest és Brassó vidék szépségeit is és ezután keltek át a szomszédos Románia területére; a kirándulás sikerét még az is koronázta, hogy a román királyi párnak Sinaia-ba való megérkezését is láthatták. A kedves erilekkel hazatérő kirándulók a predalei pályaudvaron elénkelték a Szózatot és Hymnust, a melyért még a romániaiak részéről is megjeleneztek.

— **Torna- és énekvizsga a brassói róm.**

kath. főgimnáziumban. Mindazoknak, kik a „Mens sana in corpore sano” okos elvnek igazságát belátták, sok gyönyörűséget okozott a vasárnap, e hó 13-án megtartott torna-énekvizsga. Bár ez idén csak belépti díj mellett lehetett belépni, mégis nagy, igen előkelő közönség gyűlt egybe s élvezte az egészséges, ifjú kis dandárnak plasztikus mutatványait. Űgyességük, katonás fegyelmélettségük Ujsághy József tornatanítónak igaz dicséretére vall. A közönség lelkes eljénzéssel és igaz meghatottsággal fogadta a kegyelmes főpásztornak Meisel József plébános által tolmácsolt atyai üzenetét, hogy a testi atletika mellett ne feledkezzenek meg a léleknek sokkal fontosabb atletikájáról. A tornavizsga minden száma, különösen a kicsinyek játéka és a nagyok svéd gyakorlatai megmutatták, hogy mennyire értékesek ezek az iskolai testgyakorlás tanításában, sőt határozottan mondhatjuk, hogy minden tekintetben értékesebbek is az eddig gyakorlatban levő német rendszerű tornázásnál. A minden tekintetben sikerült tornaünnepély programja különben a következő volt: 1. felvonulás, Himmusz, szabadgyakorlatok; 2. I—II. o. stafétafutás zászlócskával; 3. V—VIII. o. svéd pad; 4. Ének: Szülőföldem; 5. III—IV. o. lovasjáték labdával; 6. I—IV. o. nyújtótornázás; 7. Versenyek: III—IV. o. távolugrás; I—II. o. versenyfutás; V—VIII. o. súlydobás, nyújtóalugrás. 8. Ének: Turista induló; díjkiosztás. Az egyes versenyszámok győztesei jutalmkönyveket, értéktárgyakat, mint pl. sakkjátékok, turistaszakot, turistaevőszközt s más hasonló jutalmakat kaptak. Úgy a közönség, mint a tanuló-ifjúság meglepő távozott az jnt. udvaráról, mert egy kedves és kellemes délutánt töltött el gyönyörködve, vigá, a városi zenekar játéka mellett.

Erdély műemlékei.

Az alábbi jegyzékben felsorolom elsősorban azon emlékeket, melyek az egyház tulajdonát képezik, másodsorban pedig azokat, melyek idegen kézen, de az egyházmegye területén találhatók. E jegyzék nem teljes és nem is kifogástalan s éppen ezért kiegészítésre és javításra szorul, de jól használható mint alap és tájékoztató az egyház megyei műemlékei törzskönyvének a megszerkesztésénél. Sorrend tekintetében a hivatalos schematizmust követem.

I. A fehérvári főesperesség.

1. Gyulafehérvár. Árpádházi románstílusú székesegyház, elsőrangú műemlék restauráció alatt, értékes síremlékekkel. Nevezetes ötvösművek a templomban és a püspöki udvarban. A beszercei kincs 1877. Misemondó ruhák. Régi apáca kolostor, pálostemplom, a jezsuiták kolostora, a templariusok temploma (ma Batthyány könyvtár), a fejedelmi (ma püspöki) palota.

Apulum régiségei a múzeumban. A vár. A gör. kel. templom 1713. A pénzverő intézet (ma törvényszék).

2. A l v i n c. Templom és a ferencendiek kolostora. Római emlékek, a református templom (1250—1300.), a Martinuzzi kastély.

3. B o r b á n d. Templom a XVIII. századból.

Szentimrén: Hunyadi János egyháza.

Sőspatakon: gör. kel. fatemplom.

4. D r a s s ó. Templom 1782.

Buzdon: ág. ev. templom.

Gergelyfája: harang 1660.

Hosszútelek: római emlékek.

Kútfalva: gör. kel. fatemplom 1766.

Oláh-Dálya: gör. kel. templom.

Pókafalva: egykori ferencendiek kolostor.

Ág. ev. templom, régi harang a XIV. századból.

Spring: római régiségek, gör. kel. fatemplom.

Preszaka: gör. kel. fatemplom.

Vingárd: templom 1746—8., ág. ev. templom 1470, harang 1664, Kendefi síremléke, régi kastélya.

5. M a g y a r i g e n. Gör. kel. fatemplom, református templom, régi harangja 1523-ból.

Igenpataka: sz. András templom.

Intregárd: gör. kel. fatemplom 1768.

Krakkó: református csücsives templom román kapuval, római régiségek.

Borosbocsárd mellett Kecskésvár. Római régiségek.

Ompolyica: római emlékek.

Sárd: római régiségek, református templom.

Tótfalud: római emlékek.

6. M a r o s p o r t u s. Római régiségek.

Marosvárdja: római régiségek, gör. kel. templom, Mikókastély.

7. N a g y e n y e d. Római emlékek, református késő csücsives templom, várkastély és őrtorony, Bethlen Gábor palotája, az ág. ev. templom (1333.) és plébánia romjai, gör. kel. fatemplom.

Fugad: gör. kel. fatemplom.

Megykerék: gör. kel. fatemplom 1703.

Tompaháza: gör. kel. fatemplom 1675.

Vadverem: gör. kel. fatemplom 1725.

8. S z á s z e b e s. Római régiségek, ág. ev. templom (román és csücsives) és templomkastély, oltárai és falképei, a rk. templom és várkastély, Szászsebes vára és csücsives kápolnája.

Alsópián: ág. ev. templomkastély 1330.

Régi harang.

Felsőpián: római régiségek.

Kelnek: ág. ev. templom, vár.

Lámkerék: római régiségek.

Péterfalva: románstílusú templom tornya, síremlékek, harang.

Rehó: római régiségek.

Sebeshely: várrom és római emlékek.

Szászsőr: váromok.

9. T ö v i s. Rk. és református régi templom, pálos kolostor és templom, görög keleti templom (1500.?)

Alsógárd: gör. kel. templom 1732. Római régiségek és várkastély.

Alsóorbó: csücsives templomrom, gör. kel. templom 1707.

Diód: váromok.

Felgyógy: gör. kel. monostor.

Gáldtő: római régiségek, templomkastély, gör. kel. templom 1748.

Tüdőbetegségek, hurutok, számarköhögés, skrofulózis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéketlen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

„Roche”

Kapható orvosi rendelre a gyógyszerárban. — Ára üvegenként 4.—korona.

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, vladékok, éjjeli izzadást.

Koslárd: gör. kel. fatemplom 1795.
Tibor: római castrum.
Vajasd: gör. kel. fatemplom 1600.
10. T. ü. r. Görög keleti templom 1780.
Balázsfalva: Apaffy kastély (most érs. lakás) és kápolna.
Besenyő: római régiségek.
Csfud: gör. kel. templom 1746.
Monora: gör. kel. templom 1739., római régiségek.
Oláhcsesztve: gör. kel. fatemplom 1744.
Veresegyháza: gör. kel. templom 1753.
Véza: gör. kel. templom 1783.
(Folyt. köv.)

Az esperesi kerületek új kikerekítése.

IV.

Mikor a megyei zsinatot előkészítő bizottság múlt évben napirendre hozta a decanatusok vagy alesperesi kerületek újabb, praktikusabb és célszerűbb beosztását, felhívta ugyanakkor az esperesi kerületeket és főespereseket, hogy e tekintetben tegyék meg javaslataikat és előterjesztéseiket.

Nem csodálom, ha egyesek, a régít megszokva, vagy nem értették meg eléggé a kérdést, vagy a „nihil innovetur” és quia non moveantur alapján talán csak azért is elzárkóztak az indokolt felhívás elől, mert az egész megyére kiterjedő tapasztalataim nem voltak. Meg talán azt is gondolták, hogy ezen új beosztás majd a régi történelmi adatok felretolásával tabula rasát akarna csinálni s talán a mostani főesperesek és kerületi dékánok sérelmével akarnák az új kikerekítéseket eszközölni. Amde ezek csak félreértések lehetnek.

Egyik alapelv itt, hogy a történelmi és százados multtal bíró főesperesi beosztások, az Archidiaconatusok már csak a multtak iránti kegyelethől fentartassanak és mindössze a decanatusok periferiájánál nézzük meg, nem túlterjedelmeseke-e, nem célszerűtleneke-e ma már a keretek? — A vasúti vonalak nem utalának-e itt-ott kiigazítást a régi beosztásnál — és ami a fő, mint lehetne és kellene több kisebb részre úgy felosztani a nagyon is terjedelmes főespereségeket, hogy a vezető főesperes is jobban megfelelhessen feladatának, az összetartozó plébániák pedig könnyebben, olcsóbban és célszerűbben érintkezzenek egymással és az esperessel?!

A Közművelődés hasábjain közölt tervezet és a történt hozzászólás után azonban ma már kezd kibontakozni a jövő képe, s míg ebből egy részről mindenki látja, és láthatja, hogy az új beosztás mindenesetre megtörténik, másrésztől ugyancsak mindenik esperes-kerület és főesperes is láthatja,

igazán célszerűbb-e és igazán megfelelőbb-e a réginél az itt közölt új tervezet?!

Ezért is most már tisztábban lát mindenki, s éppen ezen okból most újból felhívandók lennének a kerületek:

a) jónak találják-e a tervezetet?!

b) tudnak-e jobbat ajánlani?!

c) hol mutatkoznék célszerűnek 1—2 plébániát más dekanatushoz csatolni?!

Vizsont a történészek nyilatkozhatnának, itt-ott mely történelmi helyekről s eseményekről lehetne jobban elnevezni a decanatus, mint pl. az alvinci kerületet nem jobb lesz-e kenyérmezei decanatusnak elnevezni a nagyhirű kenyérmezei ütközet emlékére?! (melyet ezen elnevezés rögtön emlékezetbe hozna és itt is megörökítené ismerősnek és ismeretlennek.) Kik az egyházmegye régi történetét alaposabban ismerik, talán más ily történelmi nevek megörökítését is ajánlhatnák akár a Közművelődés hasábjain, akár pedig a megyei zsinatot előkészítő bizottsághoz intézendő beadványban.

Hogy ezen hozzászólásokat megkönnyítsük és kellő mederbe tereljük, befejezésül adjuk itt először az összes decanatusok vagy alesperesi kerületek könnyen átnézhető tervezetét, — azután pedig a főespereskerületek vagy Archidiaconatusok áttekintését. Így szólhat aztán alaposan bárki is érzeltekhez!

I. Nagyenyedi decanatus.

1. Abrudbánya,	6. Tóvis,
2. Borbánd,	7. Tur,
3. Magyarigen,	8. Verespatak,
4. Marosujvár,	9. Zalatna,
5. Nagyenyed,	10. Balászfalva

fiлиákkał és iskolákkał.

II. Kenyérmezei vagy alvinci decanatus.

1. Alvinc,	7. Piskí,
2. Borberek,	8. Marosportus,
3. Drassó,	9. Szászsebes,
4. Gyulafehérvár (Rendli),	10. Szászváros,
5. Kalán,	11. Vajdahunyad,
6. Kudzsir,	12. ?!

fiлиákkał és iskolákkał.

III. Dévai decanatus.

1. Brád,	8. Kristyóra,
2. Bojca,	9. Királybánya,
3. Déva,	10. Lindsina,
4. Govásdia,	11. Marosillye,
5. Hunyaddobra,	12. Nagygág,
6. Gyalár,	13. Nagyhalmagy
7. Körösbánya,	

fiлиákkał és iskolákkał.

IV. Hátszegi decanatus.

1. Boldogfalva,	7. Petrozsény,
2. Csértés-Hondol,	8. Puj,
3. Hátszeg,	9. Sushely,
4. Lupény,	10. Valkány,
5. Livazsény,	11. Wekerletelep,
6. Larozsény,	12. ?!

fiлиákkał és iskolákkał.

(Folyt. köv.)

Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis tollal és pénzünkkel az egyházmegyénk érdekeit szolgáló ezen egyetlen lapunkat.

Szerkesztői üzenetek.

T. R. Kolozsvár. Köszönöm szives érdeklődését a lap iránt; mindig szívesen veszem megjelenését.
P. D. Ditrő. Az „express” ha későn indul utjára, későn ér a célhoz. Jövő szám hozza.

Kézdivásárhely. Ez a hét üresen maradt — miért?

I. Gleichenberg. Találtam egy feketét, kreol bőrt, nyírott sörényűt — parancsnoki hidon áll. de nem; ... a többit tudja. Vajjon vihitem-e? Üdvölet.

DOBROWSZKI KÁROLY

kályhakészítő, cserépkályha raktára Gyulafehérvárt.

Raktár: Nagyszebenben Jickeli F. Károlynál. Állandó nagy raktár.

Tűzmentes, divatos stílusban készítek cserépkályhákat, szabadalmazott

Patent Fűtő Multiplikátor gyors melegedés

a legszebb színekben, u. m. barna, zöld, elefántesont, fehér, samoa, drapp, borsózöld, almazöld, víz zöld, égkék, világosbarna, gesztenyebarna, majolika stb. Fűrdőkád burkolatok, Fayenc porcellán lemezekből, porcellán takaréktűzhely fehér és kék színben. Régi kályhák javítását és átrakását elvállalom 2—3 évi jótállás mellett.

Pontos kiszolgálás, jutányos árak!

Kiváló tisztelettel

Dobrowszky Károly.

MAGYAR EMBER CSAK MAGYAR ÁSVÁNYVIZET IGYÉK.

Magyar ásványvíz

forgalmi és kiviteli részvénytársaság
Budapest, V., Báthory-utca 5. sz.

Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalomba.

Borszéki Boldizsár, idült gyomorbağ ellen
Borszéki Főkut, az ásványvizek királyá, közvény ellen
Borszéki Kossuth, vérszegénység ellen
Bodoki Matild, alkális savanyuviz
Baross, vesebağ ellen

Borhegyi, huhyağtó
Boholti, üditő viz
Előpataki, sárgasáğ ellen
Felsőrákosi Mária, légesőhurut ellen
Hargitaligeti, üditő ital

Horgász, étvágygerjesztő
Kászonfókut (Salutaris) jóđ és lithium tartalmu
Répáti, éğvényes ásványviz
Székely-Selters, idült gyomorbağok ellen
Sztójai, czukorbetegsėğ ellen

Kérdezze meg az orvosát és megtudja, hogy a

természetes ásványvíz

gyógyhatása és kellemes íze össze nem hasonlítható a mesterséges ásványvizekkel

Magyar ásványvizeinkkel a külföld majdnem összes gyógyvizei pótolhatók.

Raktáron kaphatók: Lobstein Lázár, Schlesinger Testvérek és Rosner Rezső kereskedéseiben.

Raktár: Gyulafehérvárt Kőbányai részvényserfőződe főraktára czégnél.

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

Meltzer Gusztáv

viaszgyertya, szappangyára NAGYSZEBENBEN.

Ajánlja elismert legjobb temp-
lomi gyertyáit minden kívánt
nagyágban viaszból, stearin-
ból és ceresinből.

Számos elismerő levéllel rendelkezik.

Kedvező fizetési feltételek.

Bérmálási lapok, Bérmáltak anyakönyve,

A bérmálás szentségének -
szertartása s minden más egy-
házi hivatalos nyomtatványok
nagy készletben kaphatók:

Papp György

könyvnyomdájában

GYULAFEHÉRVÁRT.

Alapítattott 1840-ben.
1890-ben állami ezüst-
éremmel kitüntetve. . .

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott
haranggyár, ARAD,
Rákóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-
revaló meghatározásával

saját találmányú cs. és kir. sza-
badalmazott harangjait, melyekkel
igen tetemes súly és ármeztakarítás éretik el-
p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 kg. súlyú
harang hangja egy más regibb szerkezetű 460
kg. harang hangjával egyenlő.

A legújabb ingó rendszerű for-
gatható vasharang felszerelést, melyek
a tornyot nem rázkódtatják, járásuk oly könnyű,
hogy egy gyermek is több harangot
huzhat egyszerre.

Régi harangoknak ilyen forgatható könnyen huz-
ható vasszerelésre való átalakítását, — repedt haran-
goknak újraváló ontását vagy csekély felülízetés
mellett való beoszerelést.

Tűzmentes és szilárd vasharang-állványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot és költségvétést díjmentesen küld.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)

egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb
szabású, minőségű és finoman kidolgozott **re-
verendák** és **cimadák**, **papi civil öltönyök**
előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egy-
házi ruhák**: eszalók, pluviálék, velumok, ba-
dahunumok, minisztráns ruhák, zászlók, lobogók,
karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni.
Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi
céggel úgy **szabászat**, **mint ár és minőség**
tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól
eszközöltenek.

! Költségvétés, árjegyzék ingyen. !
— Személyesen is megjelenek — !